

Lahden kaupunki, Rakennus- ja ympäristölupalautakunta, 08.11.2022

§ 67

Lausunto kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen ehtojen täyttymisestä

8614/11.05.00.00/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Ympäristönsuojelutarkastaja Virve Kärkkäinen p. 044 416 3872

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Rakennuslupapäällikkö Sivonen Markku

Päätösehdotus

Rakennus- ja ympäristölupalautakunta päättää antaa lausuntonaan Lahden seudun jätehuoltoviranomaiselle perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Tiivistelmä

Lautakunta on antanut samaa asiaa koskevan ja lähes saman sisältöisen lausunnon huhtikuussa 2022. Nyt annettavaan lausuntoon on tehty lisäksi kuljetusjärjestelmäselvitys huomioiden ja tarkennettu valvontaan liittyviä asioita.

Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunta toteaa, että Lahdessa kiinteistönhaltijan järjestämässä jätehuollossa jätelain 37 §:n edellytykset eivät kaikilta osin täyty.

Jätteenkuljetuspalveluita on riittävästi tarjolla, mutta kunnan järjestämä jätehuoltojärjestelmä on kokonaisuutena tehokkaampi ja toimivampi sekä kustannuksiltaan alhaisempi. Nyt moni kiinteistö jättäytyy laittomasti jätehuollon ulkopuolelle eikä jätehuoltoa ole asianmukaisesti hoidettu.

Jätehuollon laiminlyönnit ja jätteiden hallitsematon käsittely aiheuttavat vaaraa ja haittaa ihmisten terveydelle ja ympäristölle. Kotitalouksien asema on myös epätasa-arvoinen, koska jätteenkuljetusmaksuissa on huomattavaa vaihtelua.

Lahden seudun jätehuoltoviranomaisen lausuntopyyntö

Lahden seudun jätehuoltoviranomainen on pyytänyt ympäristöviranomaisen lausuntoa siitä täyttääkö kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus jätelain 37 §:n mukaiset ehdot. Lausuntopyynnön liitteenä on toimitettu seka- ja energiajätteen kuljetusjärjestelmäselvitys.

Lausunto

Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunta toteaa lausuntoon seuraavaa:

Jätelain mukaan jätteenkuljetus tulee järjestää ensisijaisesti kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Kunta voi kuitenkin päättää, että sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistönhaltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa, jos jätelain 37 § edellytykset täyttyvät. Edellytykset ovat seuraavat:

1) tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;

3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Seka- ja energiajätteen kuljetusjärjestelmäselvityksen mukaan jätelain ehdot eivät täyty ja alueella tulee siirtyä kunnan järjestämään kuljetukseen.

Lahdessa on ollut käytössä kiinteistönhaltijan järjestämä jätehuolto, jossa asukkaat/taloyhtiöt sopivat ja kilpailuttavat itse asuinkiinteistöjen ja vapaa-ajan asuntojen jätteenkuljetuksen.

Lahdessa sekalaisen yhdyskuntajätteen eli energia- ja sekajätteen kuljetuspalveluja tarjoaa kolme yritystä. Jätehuoltopalveluja on ollut saatavilla koko kaupungin alueella. Ympäristönsuojeluviranomaisen tietoon ei ole tullut, että jokin kiinteistö olisi jäänyt ilman haluamaansa palvelua. Joidenkin saarikiinteistöjen osalta tilanne on epäselvä.

Kiinteistönhaltijan järjestämässä jätehuollossa merkittävimmäksi ongelmaksi on muodostunut suuri jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen määrä. Lahdessa taajama-alueella 82 % kiinteistöistä on jätehuolto kunnossa, mutta haja-asutusalueella vain 36 %:lla on asianmukainen jätehuolto. Jätelain mukaan kaikilla vakituisilla ja vapaa-ajan käytössä olevilla kiinteistöillä tulee olla voimassa olevat jätteenkuljetussopimukset. Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaresurssit ovat rajalliset ja valvontaa pystytään toteuttamaan lähinnä ilmoitusten perusteella. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa pystyttäisiin haja-asutusalueille järjestämään aluekeräyspisteitä, jolloin

vaikea kulkuisillekin kiinteistöille saataisiin jätehuolto järjestettyä yhteisten aluekeräyspisteiden avulla.

Nykyinen järjestelmä mahdollistaa jätehuollon järjestämisvelvollisuuden laiminlyönnit ja lisää roskaamisongelmia. Jätteitä päätyy niille kuulumattomiin paikkoihin levähdysaluille, tienpenkoille, syrjäteiden varsille ja ekopisteille. Roskaamisen selvittelyyn menee paljon ympäristönsuojelutarkastajien työaika. Lahdessa rottaongelma on viime vuosina kasvanut. Roskaaminen ja joidenkin kiinteistöjen huonosti hoidettu jätehuolto voivat olla yksi syy haittaeläinongelmiin.

Jos kiinteistönhaltijalla on maksuhäiriöitä, voi hänen olla vaikeaa saada jätehuoltoa järjestettyä kiinteistölleen. Kuljetusyrietyksillä ei ole velvollisuutta huolehtia maksukyvyttömän henkilön kiinteistön jätteistä. Tällaisten kiinteistöjen määrääminen liittymään jätehuoltoon uhkasakon avulla ei myöskään johda toivottuun lopputulokseen. Näiden tapausten valvonta on hyödytöntä, eikä jätehuolto tällöin toimi tai ole saatavilla. Tämä voi johtaa jätteiden hävittämiseen muilla keinoin ja aiheuttaa roskaantumista, haittaeläinten lisääntymistä ja savuhaittoja.

Hyvin usein jätehuollon puute tulee ilmi savuhaittailmoitusten kautta. Kun jätehuoltoon liittyminen on laiminlyöty, jätteitä poltetaan kiinteistöjen tulipesissä ja aiheutuu savuhaittaa asukkaalle itselleen ja hänen naapureilleen. Puun pienpoltoon tarkoitettut tulipesät eivät sovellu jätteenpolttoon. Liian matalissa lämpötiloissa tapahtuva jätteenpoltto aiheuttaa terveydelle haitallisia pienhiukkas- ja PAH-päästöjä, jotka ovat yhteydessä sydän-, hengitys- ja syöpäsairauksien kehittymiseen.

Kiinteistöjen järjestämä jätteenkuljetus ei edistä jätehuollon toimivuutta kunnassa vaan mahdollistaa jätehuollon järjestämisen laiminlyönnit ja aiheuttaa haittaa terveydelle ja ympäristölle roskaantumisen ja

savuhaittojen muodossa. Väärinkäytökset lisäävät viranomaisten valvontatyötä ja työllistää myös poliisia ympäristörikostutkintojen kautta.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kaikki kiinteistöt kuuluvat jätteenkuljetukseen, mikä vähentää roskaantumista, kiinteistöjen jätteenpolttoa ja siitä aiheutuvia savu- ja terveyshaittoja.

Kunnan järjestämä jätehuolto mahdollistaa paremman logistiikan ja vähentää ympäristöön kohdistuvia päästöjä. Ajojärjestelyillä pystytään tehostamaan jätteenkuljetusta, poistamaan turhat ajot ja vähentämään siten liikenteen ilmapäästöjä sekä melua. Lahti on sitoutunut hiilineutraaliustavoitteeseen ja toimimalla kuljetusten kilpailuttajana, pystytään vaikuttamaan kuljetuskaluston päästöihin.

Kunnan järjestämässä jätehuollossa viranomaisilla on enemmän vaikutusmahdollisuuksia jätehuollon kehittämiseen mm. taksohjauksen ja keräysjärjestelmien kehittämisen kautta. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus edistäisi jätelain parempaa noudattamista ja helpottaisi jätehuollon valvontaa.

Jätteenkuljetuksen liittyjärekisterin tiedot olisivat kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ajantasaisia, nyt tiedot päivittyvät kolmen kuukauden välein ja ympäristönsuojeluviranomainen joutuu erikseen pyytämään kuljetusyrittäjäiltä ajantasaiset liittymistiedot yksittäisten tapausten valvontaan varten. On myös tullut esiin tapauksia, joissa viranomaisen kehotuksesta kiinteistö on liittynyt jätteenkuljetukseen, mutta muutaman kuukauden kuluttua irtisanonut kuljetussopimuksen jättäytyen taas jätehuollon ulkopuolelle. Tällaiset tilanteet eivät olisi mahdollisia kunnan järjestämässä jätehuollossa.

Seka- ja energiajätteen kuljetusjärjestelmätarkastelun mukaan kunnan järjestämässä kuljetuksessa on edullisemmat hinnat. Tyypillisessä

omakotitalossa kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen tyhjennyshinnat ovat alueella edullisemmat kuin kiinteistönhaltijan järjestämässä kuljetuksessa. Esimerkiksi Heinolan taajama-alueella tyhjennyshinnat ovat korkeammat kuin kunnan järjestämässä kuljetuksessa Heinolan haja-asutusalueella, vaikka todelliset kuljetuskustannukset ovat pienemmät taajama-alueella.

Seka- ja energiajätteen kuljetusjärjestelmä selvitysestä käy ilmi, että Lahdessa energiajätteen 660 l astian tyhjentäminen on keskimäärin halvempaa kuin energiajätteen 240 l astian. 600/660 l astioita käytetään kerrostaloissa ja 240 l astioita pientaloissa. Aasukkaat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa, vaan tyhjennysmaksun suuruuteen vaikuttaa asumismuoto ja se onko kiinteistöllä kilpailutusvoimaa.

Tyhjennysmaksuissa ei siten toteudu aiheuttamisperiaate eivätkä maksut ohjaa jätteen synnyn vähentämiseen. Myös eri jätteenkuljetusyritysten hinnoittelussa on eroja ja samalla kadulla kotitaloudet voivat maksaa eri suuruisia jätemaksuja.

Nykyinen järjestelmä on haavoittuvainen yhteiskunnan poikkeustilanteissa. Kunnan järjestämässä jätehuollossa Salpakierto laatii varautumissuunnitelman poikkeustilanteita varten, kuten sodan, pitkien sähkökatkojen, polttoaineen saannin vaikeutumisen ja epidemiatilanteiden varalle. Poikkeustilanteita varten laaditaan lista niistä kohteista, jotka ovat yhteiskunnan ja jätehuollon näkökulmasta kriittisiä. Kuljetuskalustoa voidaan siirtää kulloinkin kriittisiin tehtäviin ja kuljetuksiin sekä suunnitella alueet, joissa voidaan ottaa asukkaiden toimittamaa yhdyskuntajätettä vastaan esimerkiksi suoraan pakkaavaan jäteautoon, puristimeen tai lavalle, jos kiinteistökohtaisia kuljetuksia joudutaan rajoittamaan. Toimintatapa vastaa vesihuollon poikkeustilanteiden vedenjakelutapaa.

Seka- ja energiajätteen kuljetusjärjestelmätarkastelussa nähdään kunnan järjestämä jätteenkuljetus myös yritysten toimintaedellytyksiä ja kehittämistä tukevaksi. Se kuitenkin edellyttää asiantuntevaa kilpailutusta, jossa taataan kaikenkokoisille yrityksille osallistumismahdollisuudet kilpailutuksiin. Salpakierto kilpailuttaa jätteenkuljetuksen omistajakuntiansa puolesta ja on ilmoittanut suunnittelevansa ja kilpailuttavansa urakat siten, että kaikki kuljetusyritykset voivat osallistua kaikkiin kilpailutuksiin yrityksen koosta riippumatta.

Yhteenvedona edellä mainittuihin seikkoihin perustuen Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunta toteaa, että Lahdessa kiinteistönhaltijan järjestämässä jätehuollossa jätelain 37 §:n edellytykset eivät kaikilta osin täyty.

Edellä mainitun pykälän 1 kohtaan liittyen Lahdessa jätteenkuljetuspalveluita on riittävästi tarjolla, mutta kunnan järjestämä jätehuoltojärjestelmä takaisi tehokkaamman ja syrjimättömämmän palvelun kaikille asukkaille. Kuljetusten järkevä reitittäminen vähentäisi niistä aiheutuvia päästöjä. Se helpottaisi ympäristövalvonnan työtä, kun kaikki kiinteistöt olisivat jätehuollon piirissä. Haja-asutusalueella on paljon jätehuoltoon liittymättömiä kiinteistöjä ja kunnan järjestämässä jätehuollossa tämä ongelma saataisiin ratkaistua. Nyt moni kiinteistö jättäytyy laittomasti jätehuollon ulkopuolelle, mikä lisää terveys- ja ympäristöriskejä savuhaittojen ja haittaeläinten lisääntymisen kautta.

Pykälän 2 kohdan osalta kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus ei edistä jätehuollon yleistä toimivuutta eikä jätehuollon alueellista kehittämistä Lahdessa. Keräysjärjestelmä on pysynyt muuttumattomana vuosikaudet eikä kehittämistä esimerkiksi pienikiinteistöjen monilokerokeräykseen ole tapahtunut nykyisen kiinteistönhaltijan

järjestämän jätteenkuljetuksen aikana. Jätelain tavoitteena olevaa uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämistä ei ole tapahtunut. Lisäksi jätehuollon laiminlyönnit ja jätteiden hallitsematon käsittely ovat aiheuttaneet vaaraa ja haittaa ihmisten terveydelle ja ympäristölle. Järjestelmä on myös haavoittuvainen yhteiskunnan poikkeustilanteissa.

Kohdan 3 osalta kiinteistönhaltijan järjestämää jätteenkuljetusta ei voi arvioida kokonaisuutena myönteiseksi, kun otetaan huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan ja viranomaisten toimintaan. Esimerkiksi jätteenkuljetusmaksut vaihtelevat kuljetusliikkeiden ja asumismuotojen välillä. Naapurikiinteistöt voivat maksaa jätehuollosta erisuuruisia maksuja, mikä ei ole yhdenvertaista. Vertailujen mukaan kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on edullisemmat hinnat. Nykyinen järjestelmä selkeästi myös lisää viranomaisen valvontatyötä ja riskiä ympäristöpilaantumiseen mm. savuhaittojen, roskaantumisen ja haittaeläinten lisääntymisen myötä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote Lahden seudun jätehuoltoviranomaiselle